

Кореляційний аналіз підтвердив прямий зв'язок ($r = 0,82$) між кількістю суцвіть та фінальною врожайністю для всіх груп стиглості.

Вміст сирого протеїну в зерні сорту 'Українка' був на 1,5% вищим порівняно з іноземними сортами, що підвищує його харчову цінність.

Статистична обробка за НІР 0.05 підтвердила достовірність переваги вітчизняних генотипів за показником адаптивної пластичності. Сорт 'Zita' виявився найбільш чутливим до внесення мінеральних добрив, різко збільшуючи масу насіння при інтенсифікації живлення.

Варто вказати, що іноземні сорти характеризувалися вищою вирівняністю зерна за розміром, але нижчою стійкістю до вилягання у фазу наливу. Кумулятивна дія факторів середовища та спадковості дозволила виділити сорт 'Антарія' як лідера за комплексною стійкістю та стабільністю врожаю.

Отримані результати підкреслюють доцільність використання вітчизняного селекційного матеріалу як бази для сталого виробництва гречки.

Економічна оцінка вирощування показала, що найвищий рівень рентабельності забезпечує використання сорту 'Дев'ятка' завдяки мінімальній собівартості отриманого насіння.

Таким чином, порівняльний аналіз засвідчив перевагу вітчизняних сортів 'Антарія' та 'Дев'ятка' за показниками адаптивності та стабільності формування врожаю в умовах Лісостепу. Іноземні сорти 'Zita' та 'Kora' можуть бути рекомендовані для інтенсивних технологій вирощування з високим рівнем вологозабезпечення. Оптимізація сортового складу гречки за рахунок поєднання вітчизняної витривалості та іноземної технологічності є стратегічним шляхом до підвищення продуктивності культури.

УДК 633.85:631.53(477.41/.42)

Гудим О. В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри генетики, селекції та насінництва

Державний біотехнологічний університет

e-mail: lenagudym1990@gmail.com

ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ ВИРОЩУВАННЯ АМАРАНТУ ДЛЯ ОТРИМАННЯ НАСІННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

В умовах сучасних кліматичних змін спостерігається зростання нестабільності врожайності однорічних культур, що обумовлює потребу у створенні нових агрофітоценозів на основі високопродуктивних і стійких до стресових чинників видів. Одним із ефективних шляхів розширення видового різноманіття є інтродукція нових культур. Серед малопоширених сільськогосподарських рослин значний інтерес становить амарант, який здатний не лише конкурувати з традиційними культурами, а й перевищувати їх за рівнем урожайності та якістю продукції. У зв'язку з цим актуальним завданням сучасного насінництва є відбір перспективних видів амаранту та визначення оптимальних умов для формування їх насінневої продуктивності.

Експериментальні дослідження виконували на кафедрі генетики, селекції та насінництва Державного біотехнологічного університету. Об'єктами дослідження були три сорти амаранту виду *Amaranthus hypochondriacus* ('Сем', 'Харківський-1', 'Студентський') та чотири мутантні лінії (ЛМХ150, ЛМС150ЧР, ЛМС150ЧН, ЛМС15), створені в умовах цього ж закладу. Посів проводили широкорядним способом за схемою 45×10 см, що відповідало густоті стояння рослин 220 тис./га, при нормі висіву 0,55 кг/га.

На початкових фазах розвитку ріст рослин амаранту був сповільненим, що зумовлено дріб-

ним розміром насіння та дефіцитом вологи. У подальшому відзначено інтенсивніше наростання висоти у ліній ЛМХ150 (27 см), 1268 (24 см) та ЛМС150ЧН (28 см). Найбільш високорослими виявилися рослини лінії ЛМС150ЧР (146 см), тоді як найменшу висоту зафіксовано у сорту 'Сем' (136 см). Середня кількість листків становила 16–18 шт., довжина волоті коливалася в межах 31–36 см у сортів і 38–42 см у ліній, при цьому максимальний показник був характерний для ЛМС150ЧН (42 см).

Маса зерна з однієї волоті варіювала від 13,25 до 16,22 г, а маса 1000 насінин – від 0,82 до 0,86 г. Найвищу насінневу продуктивність серед сортів продемонстрував 'Студентський' (понад 32 ц/га), перевищуючи показники сортів 'Сем' і 'Харківський-1'. Серед мутантних ліній кращими виявилися ЛМС150ЧР і ЛМС150ЧН із врожайністю 28,5–29,2 ц/га, тоді як найнижчий рівень урожайності зафіксовано у лінії ЛМС15 (23,2 ц/га). Відмінності у врожайності між досліджуваними формами значною мірою визначалися впливом погодних умов.

Отже, результати досліджень підтверджують доцільність використання амаранту виду *Amaranthus hypochondriacus* у селекційній та насінницькій роботі в умовах Лісостепу України, що свідчить про його високий потенціал як перспективної культури.